

Sveučilište "Vladimir Bakarić" u Rijeci

Fakultet za pomorstvo i saobraćaj - Rijeka

UJEVIĆ NIKŠA

M A G I S T E R S K I R A D

Tehnološko-ekonomski aspekti kontenerske

linije "Jadran-Sjeverna Amerika"

Rijeka, 1984.

SAŽETAK RADA

Kao što i sam naslov govori, tema ovog rada usredotočena je na razmatranje tehnološko-ekonomskih karakteristika kontenerske linije "Jadran-istočna obala Sjeverne Amerike", koju, u okviru OOUR-a "Zapad", održava RO "Jugolinija" iz Rijeke.

U uvodnom dijelu ovog rada dani su osnovni pojmovi o kontenerima i kontenerizaciji, kao najizrazitijim predstavnicima suvremenih kretanja u svjetskom transportu. Kako je kontenerizacija postigla najbolje rezultate u pomorskom saobraćaju, težište je stavljeno na prikaz transportno-ekonomskih efekata u toj grani saobraćaja, s kraćim opisom njenog povijesnog razvoja.

U najkraćim crtama daje se i prikaz vrsta kontenerskih brodova koji su danas u upotrebi, kao i stanje svjetske kontenerske flote u posljednjih nekoliko godina. Pošto su sami konteneri ključni dio kontenerizacije, neophodno se bilo osvrnuti i na stanje svjetskog kontenerskog parka, radi moguće komparacije i zaključaka u vezi njihovog brojnog stanja u odnosu na stvarne kapacitete i potrebe kontenerskih brodova i transportnih sredstava ostalih grana saobraćaja, koji svi skupa čine jedinstveni transportni lanac.

Luke, odnosno kontenerski terminali u njima, jedna su od ključnih karika u tom transportnom lancu. Iz tog razloga, a i radi stjecanja odgovarajuće slike o eksponencijalnom rastu i razvoju kontenerizacije, vrlo sažeto prikazan je i promet najznačajnijih svjetskih lučkih kontenerskih terminala.

Na završetku ovog uvodnog, općeg dijela, neophodno se bilo osvrnuti i na stanje, razvoj i probleme kontenerizacije u SFRJ. Težište se stavilo na razmatranje najbitnijih problema tog

razvoja u pomorskom saobraćaju, pošto se Jugoslavija, prvenstveno zahvaljujući RO "Jugolinija", uključila u suvremena transportna zbivanja upravo tom granom saobraćaja.

Nakon ovog dijela ulazi se u vrlo opširno razmatranje temeljnog poglavlja ovog rada, a koje se odnosi na tehnološke i ekonomske aspekte i efekte kontenerske linije "Jadran-Sjeverna Amerika", kojom se Jugoslavija, odnosno Jugolinija, uključila u svjetski prekomorski kontenerski promet.

U početku su dana objašnjenja o razlozima koji su djelovali na tog jugoslavenskog broдача da imperativno transformira strukturu svoje flote u poslovanju na promatranom području, koje je ujedno i pionir u uvodjenju kontenerskog prometa u svijetu.

Nakon prikaza kontenerskog parka kojim Jugolinija raspolaže na toj liniji, dane su tehničko-tehnološke karakteristike sva 4 broda kojima se obavlja poslovanje ("Sušak", "Hreljin", "Jadran express" i "Rijeka express"), uz odgovarajuće slike i skice.

Radi dobivanja zaokružene cjeline, informativno se prikazuje i organizaciona struktura promatrane kontenerske linije, kao i ruta putovanja i njeno trajanje.

Ostvareni promet kontenera je jedan od izuzetno važnih elemenata cjelokupnog poslovanja, koji svojom veličinom direktno utječe i na ekonomski rezultat poslovanja preko stupnja iskorištenja brodskih kapaciteta. Zbog toga se detaljno prikazuje promet punih i praznih kontenera, sa posebnim osvrtom na posljednjih 5 godina, tj. na razdoblje od 1979.-1983. godine.

Ekonomski rezultat je smisao i cilj svakog poslovanja, zbog kojeg se ono de facto i vrši. U poglavlju o ekonomskim efektima poslovanja promatrane kontenerske linije daje se detaljan i

iscrpan pregled kretanja svih značajnijih ekonomskih kategorija poslovanja u periodu od 1979.-1983. godine. Radi slikovitosti i boljeg uočavanja kretanja navedenih veličina, uz komentar se koriste i odgovarajući grafikoni i sheme. Kako je u 1983. godini promatrana kontenerska linija prvi put iskazala financijski gubitak, toj se činjenici posvetio poseban prostor, uz detaljno obrazloženje razloga koji su do toga doveli.

Lučki kontenerski terminali izuzetno su važni i utjecajni faktori poslovanja i razvoja promatrane kontenerske linije. Nakon kraćeg upoznavanja osnovnih pojmova, daje se opis, karakteristike i promet onih lučkih kontenerskih terminala koje posjećuju brodovi promatrane linije, a koji su osnova u funkciji njenog intenzivnijeg i optimalnijeg razvoja. Na kraju ovog poglavlja dan je i komentar u vezi problema izbora glavnog lučkog kontenerskog terminala u SFRJ, koji ima mnogo nelogičnosti.

Završno poglavlje ovog rada odnosi se na prognoze i perspektive razvoja kontenerske linije "Jadran-Sjeverna Amerika", sa posebnim osvrtom na sve probleme koji pri tome stoje na putu.

3.1. Karakteristike transportnog sistema SFRJ	42
3.2. Stanje i problemi integralnog transporta u SFRJ	43
3.3. Razvoj integralnog transporta-kontenerizacije u SFRJ	45
3.4. Stanje i problemi kontenerizacije u pomorstvu SFRJ	50
4. EMPIROLOŠKO-EKONOMSKI ASPEKTI KONTENERSKE LINIJE "JADRAN-SJEVERNA AMERIKA" ODUR-I "ZAPAD", RO "JUGOLINIJA"-RIJEKA	63
4.1. Potreba uvođenja kontenerske linije "Jadran-Sjeverna Amerika" i njen razvoj	65

S A D R Ž A J :

	Stranica
1. UVOD	1
2. KONTENERIZACIJA KAO FAKTOR RACIONALIZACIJE SAO- BRAĆAJA, I POSEBNO POMORSKOG SAOBRAĆAJA	4
2.1. Pojam kontenera i kontenerizacije ..	4
2.2. Osnovni transportno-ekonomski efek- ti kontenerizacije u pomorskom sao- braćaju	8
2.3. Razvoj kontenerizacije u pomorskom saobraćaju	16
2.4. Svjetska kontenerska flota	21
2.5. Svjetski kontenerski park	32
2.6. Promet najznačajnijih svjetskih luč- kih kontenerskih terminala	38
3. KONTENERIZACIJA U SFRJ	42
3.1. Karakteristike transportnog sistema SFRJ	42
3.2. Stanje i problemi integralnog tran- sporta u SFRJ	43
3.3. Razvoj integralnog transporta-konte- nerizacije u SFRJ	45
3.4. Stanje i problemi kontenerizacije u pomorstvu SFRJ	50
4. TEHNOLOŠKO-EKONOMSKI ASPEKTI KONTENERSKE LINIJE "JADRAN-SJEVERNA AMERIKA" OOUR-A "ZAPAD", RO "JUGOLINIJA"-RIJEKA	63
4.1. Potreba uvođenja kontenerske linije "Jadran-Sjeverna Amerika" i njen razvoj	63

4.2. Kontenerski park Jugolinije	73
4.3. Tehničko-tehnološke karakteristike brodova u kontenerskoj liniji "Jadran-Sjeverna Amerika"	84
4.4. Organizaciona struktura kontenerske linije "Jadran-Sjeverna Amerika"	102
4.5. Ruta i trajanje putovanja	104
4.6. Promet kontenera u razdoblju 1979.-1983 godine	108
4.7. Ekonomski efekti u razdoblju od 1979.-1983. godine	125
5. KARAKTERISTIKE LUČKIH KONTENERSKIH TERMINALA KAO UTJECAJNIH FAKTORA POSLOVANJA I RAZVOJA KONTENERSKE LINIJE "JADRAN-SJEVERNA AMERIKA"	151
5.1. Pojam lučkih kontenerskih terminala i njihov značaj	151
5.2. Opis, karakteristike i promet lučkih kontenerskih terminala na kontenerskoj liniji "Jadran-Sjeverna Amerika", kao osnova u funkciji njenog intenzivnijeg i optimalnijeg razvoja	160
5.2.1. Rijeka	162
5.2.2. Koper	171
5.2.3. Trst	179
5.2.4. Napoli	182
5.2.5. Livorno	183
5.2.6. Genova	184
5.2.7. New York	186
5.2.8. Baltimore	192
5.2.9. Norfolk	194
5.2.10. Savannah	195
5.3. Izbor glavnog lučkog kontenerskog terminala u SFRJ	196

6. PERSPEKTIVE RAZVOJA KONTENERSKE LINIJE "JADRAN-SJEVERNA AMERIKA"	202
7. ZAKLJUČAK	209
LITERATURA	218

Marksiistička ekonomska teorija polazi od Marksovog mišljenja da je saobraćaj jedna od osnovnih oblasti materijalne proizvodnje. To je ona samostalna privredna djelatnost koja se bavi prenosom materijalnih dobara, ljudi i vijesti, sa jednog mjesta na drugo, a u cilju omogućavanja prometa robe i usluga između društvenih potreba u prijevodu, kao i međusobne razmjene misli ljudi.

Pomorski saobraćaj ima naročito veliki značaj za međunarodnu robnu razmjenu. Razvitak robne privrede i sve veća proizvodnja za tržište, stimulirala je razvoj kapaciteta pomorskog saobraćaja, kod čega je pitanje izgradnje morskog flote i povećanje njenih kapaciteta bilo životno pitanje razvoja pomorskog saobraćaja.

Na različitim stupnjevima razvijenosti i razine kvalitete promet sauzima u razvojnim procesima vidno mjesto, i značajan je činilac u uočavanju i utvrđivanju pravaca daljnjeg razvoja nekog područja u cilju najoptimalnijeg iskoristjenja njegovih komparativnih prednosti.

U tom je procesu od posebnog značenja, uz zadovoljavajući stupanj razvijenosti i kvalitete prometnog sistema, i njemu što ravnomjerniji prostorni razmještaj, primjena savremenih tehnika i tehnologije, odnosno savremenih transportnih sistema, poticanje koordinacije između prometnih grana i usmjerenje na što veću racionalizaciju i ekonomiziranje u radu transportnih sredstava, kao i samog poslovanja prometnih organizacija, te s time u uskoj vezi i oblikovanje što nižih transportnih troškova.

Jugoslavenska izvozna sposobnost uveliko zavisi od kvalitete i cijene transportnih usluga. Moderni i efikasan pro-